

de hoogte van de restauratiekosten, de ligging en de grootte van de woning spelen mee bij de vaststelling van de huren. Ruwweg vragen we voor een volledig gerestaureerde twee-kamerwoning een bedrag van f 400,- tot f 475,- per maand, voor een driekamerwoning is dat f 475,- tot f 650,-, voor een vierkamerwoning f 575,- tot f 850,-."

- Zijn er voldoende vakmensen om te restaureren?

"Onze restauratiewerkzaamheden steunen op specialisatie, noem het de onderdelen van een oud vakmanschap. We kunnen nog steeds over voldoende vakbekwame restaurateurs beschikken en werken met een aantal aannemingsbedrijven die op dit gebied een uitstekende naam hebben. In dat opzicht zijn er nog geen problemen."

Er vallen wat namen van projecten, onderdelen van een zéér lange vijftientig jaar oude restauratielijst, die tevens de wordingsgeschiedenis van de Maatschappij markeert.

Grote "operaties"

De grootste operatie tot nu toe was de restauratie van de grote monumenten Keizersgracht 62 en 64, waarin **het Muzieklyceum**, nu **Sweelinckconservatorium**, werd gevestigd; een recente omvangrijke en hoogst waardevolle restauratie is die van het zogeheten **Blaeu Erf** aan de **Nieuwezijds Voorburgwal**, twintig percelen met veertien geregistreerde monumenten. Bestemming: woningen, waaronder jongerenhuisvesting, kleine kantoren, winkels en horecabedrijven. Deze operatie kost de Maatschappij totaal ca. f 9 miljoen!

Het betreft hier mede brandpanden, trieste gaten in de binnenstad van Amsterdam zoals er nog talrijke aanwezig zijn. C.R.M. heeft voor deze omvangrijke werkzaamheden een extra stimulans gegeven. Staatssecretaris Wallis de Vries, onder hem ressorteert de Monumentenzorg, was bij de start - zeer onlangs - aanwezig.

"Een gematigd optimisme begeleidt ons werk, we zijn helemaal verankerd in Amsterdam en een instituut zo Amsterdams als het maar zijn kan."

Dat eerste begin

De bierkelder van Heineken aan de Stadhouderskade. Daar kwamen mannen van het eerste uur bijeen, zoals Jhr. J. Six van Hillegom, H. van Saane en G. Brinkgreve. Pioniers die het geklaard hebben!

Jan Hengeveld was toen nog niet in het beeld.

Trouwens, hoe word je directeur van een dergelijk Instituut?

Er zijn geen opleidingen voor, een leerstoel is nog in geen velden of wegen te bekennen...

Hengeveld stamt uit het Gooi, hij studeerde economie aan de hoofdstedelijke universiteit. Na voltooiing van die studie heeft hij van 1954 tot 1966 bij Van Gelder Papier, Amsterdam (Singel) gewerkt. In de kennissensfeer war er een keer contact met mr. Sillevius Smitt, toen voorzitter van de directie van de Hollandse Sociëteit van Levensverzekeringen aan de Herengracht, nabij de vermaarde Bocht.

"Wij discussieerden over de panden ter plaatse, waarvan enige schitterend waren gerestaureerd, maar andere herenhuismonumenten moesten worden gesloopt ter vergroting van het hoofdkantoor. (In restauratie was ik eigenlijk van jongsafaan al geïnteresseerd.) Via hem kreeg ik een gesprek met de heer Portielje, toen-tertijd commissaris van Stadsherstel. Ze zochten daar een directeur, waarnemend directeur was Ir. Servatius. Om een lang verhaal kort te maken, men vroeg mij directeur te worden van Stadsherstel. Dat heb ik gedaan en ik heb er - na vijftien jaar - nog geen dag spijt van gehad! Je moet zo'n baan alleen aanvaarden als je gemotiveerd bent, die motivatie had ik van huis uit meegekregen. Mijn moeder studeerde kunstgeschiedenis, mijn vader was verwoed verzamelaar en kenner van antiek, hiermede werd ik als het ware geïnjecteerd."

Jan Hengeveld is een tevreden mens.

Hij vindt het onveranderd boeiend werken in Amsterdam, waar nooit stilstaand water is.

Terug naar het jubileum.

Er komt ter gelegenheid van het jubileum een boekwerk uit - Mens en monument, kwart eeuw Stadsherstel - met bijdragen van Jaap Th. Balk, Sebastiaan D. van Heel, Jaap van der Veen en Henk Zantkuyl.

Op 3 september a.s. zal Prins Claus in de Nieuwe Kerk aanwezig zijn bij de presentatie van dit boek en bij de opening van de tentoonstelling "Mens en Monument", waar Stadsherstel op bijzondere wijze aandacht vraagt voor zijn 25-jarig restauratiewerk in de hoofdstad.

Waarnemer

Tegenlagen in Wageningen (1)

De voorgenomen restauratie in Wageningen van de uit 1724 daterende zg. Latijnsche School is voorlopig van de baan. De gemeente Wageningen (eigenaresse van het pand) heeft de plannen hiervoor in de ijskast gezet. Nu voorlopig niet op financiële steun van CRM hoeft te worden gerekend ziet de gemeente, in deze tijd van bezuinigingen, zelf geen kans de 1,8 miljoen op tafel te leggen voor restauratie (exterieur) en verbouwing (van het interieur). In de Latijnsche School is momenteel een kunstenaars-atelier gevestigd. De bedoeling was die kunstzinnige bestemming verder uit te breiden.

In Wageningen, dat door oorlogsverwoesting niet al te rijk bedeed is met monumenten (R.L.: slechts 36), is ook een kink in de kabel gekomen van het restauratie- en verbouwingsplan voor twee andere monumenten, die in handen zijn van de gemeente. Het gaat hier om twee herenhuizen in het begin van de oude Herenstraat, die in feite één geheel vormen. De panden (waarvan één oorspronkelijk 16e eeuws, maar eind 18e eeuw verbouwd tot de huidige staat) zijn gekraakt nog voor de restauratie en inrichting tot Van Dam-eenheden (voor één- en tweepersoonshuishoudens) 'n aanvang kon nemen. De krakers, die niet

op straat willen komen te staan, zijn het niet eens met de verbouwingsvoorstellen. Met 'n ander monumentje van de gemeente, dat inmiddels wel is gerestaureerd, verliep de opknop al evenmin vlekloos. Het betreft het cafeetje Troost aan de Veerstraat (vanouds bekend als 'Heintje van Trijn'). In dit uit 1700 stammende boerenhuisje, dat naast een even oud ander boerenhuisje is gelegen, is thans een cultureel-politiek centrum gevestigd, genaamd 'Trust' ('n variant op de vroegere benaming). De meeste Wageningers houden het echter op 'n andere naamvariant: 'Triest'. Die benaming benadert dichter de werkelijkheid, want in feite is niemand blij met de peperdure restauratie- en herinrichting (van om en nabij de 7 ton). De vereniging 'Oud-Wageningen' niet, omdat alleen de buitenkant in 'oude stijl' is gebleven, maar van het originele 'bruine kroeg'-interieur in de huidige staat niets meer is terug te vinden. De gemeente Wageningen niet, omdat de aanneemsom met bijna drie ton is overschreden (vooral als gevolg van allerlei extra geluidswerende voorzieningen), de brouwerij niet (vanwege onverwacht hoge investeringen) en de Stichting Trust niet (vanwege de extra bouwbijdra-

Het opgeknapt monumentje Troost of Trust in de Wageningse Veerstraat. Op de wijze waarop de restauratie en verbouwing is uitgevoerd is veel kritiek geweest

Foto: Roland Mekking, Bennekom

ge, waarvoor ze moet opdraaien in de vorm van een fikse huurverhoging).

De financiële kater die Wageningen aan Trust heeft overgehouden lijkt de gemeente nog huiveriger te hebben gemaakt dan voorheen voor de vaststelling van een gemeentelijke monumenten-verordening. Op die verordening is behalve door Oud-Wageningen ook door de Bond Heemschut bij het gemeentebestuur aangedrongen.

In feite had die verordening er ook al lang moeten zijn, omdat zich in Wageningen thans de saillante situatie voordoet dat er wel een officieel geïnstalleerde monumentencommissie is, die sinds mei 1979 maandelijks vergadert, maar geen verordening. De oorzaak van de gemeentelijke aarzeling moet vooral gezocht worden in de vrees van een aantal raadsleden voor exorbitant hoge schadeclaims van eigenaren, die hun pand geplaatst zien op de toekomstige gemeentelijke monumentenlijst.

De gemeentelijke monumentencommissie, waarin ook Oud-Wageningen is vertegenwoordigd, laat zich echter door deze ontwikkelingen niet afschrikken. Al geruime tijd geleden is men begonnen met de inventarisatie van onbeschermde karakteristieke bebouwing in de gemeente. Een groot deel van de eerste stadsuitleg (na 1870), met z'n vele fraaie herenhuisen in de bekende neo-klassieke bouwtrant, is al in kaart en beeld gebracht.

"We hebben eerst de stad gepakt, vanwege haar kwetsbaarheid", zegt J. de Goede van Oud-Wageningen, die zitting heeft in de gemeentelijke monumentencommissie. "Als dat achter de rug is gaan we aan 't werk in de buitenwijken en het agrarisch buitengebied. Zodra die verordening door de raad is kan door deze vroegtijdige inventarisatie een begin worden gemaakt met de samenstelling van een gemeentelijke monumentenlijst. Overigens is het zonder verordening maar moeilijk werken hoor. Je voelt je 'n beetje als 'n metselaar zonder troffel en specie".

Rob Lureman

Ontvangen Boeken

"St. Eustatius", a short history of the island and its monuments, door drs. Y. Attema. De geschiedenis van dit Antilliaanse eiland, in het bijzonder zijn lotgevallen in de 17^e, 18^e en 19^e eeuw, kent interessante aspecten, zoals het ontstaan van de naam, de oorspronkelijke bewoners, de rol van statia tijdens de slavenhandel, de fortificatie van het eiland, zijn rol tijdens de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog en die in de geschiedenis van de Antillen. Beknopt, overzichtelijk werkje in het Engels (2e druk); 104 pagina's incl. 104 foto's.

De Walburgpers, Zutphen; ISBN 906011.153.1; f 17,50.

"De Oude Wester 350 jaar", is de titel van het boek, dat t.g.v. het 350-jarig bestaan van de Westerkerk is verschenen. Het behandelt uitvoerig de geschiedenis van de bouw en van het dagelijks leven in en rond de kerk en schenkt aandacht aan de unieke plaats, die kerk en toren in het hart van de Amsterdamse Jordaan innemen. Prenten, foto's en curiosa vormen een rijke illustratie; een keuze van proza en poëzie uit heden en verleden van schrijvers, dichters en liedjeszangers, die uit de Wester inspiratie hebben geput is eveneens opgenomen. Auteurs: onze redactieleden, de journalisten Jaap Balk en Jan Roelfs, met medewerking van Frans Hupsch, eindredacteur van "De Lamp", uitgave van de Vereniging van Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad, en de predikant van de Westerkerk, ds. Nico ter Linden.

Tiebosch B.V.; f 22,50 (paperback), gebonden f 28,50.

*Al een gift gegireerd
voor Heemschut-70
(1911-1981)
Postgiro 124 326*